

NOVE PJESME¹

Hadžem HAJDAREVIĆ

BOJA DAHA

Moje srce uvijek je kucalo brže
Negoli u drugih

Bolje je vidjelo
Šta se događa vani
I kamo ga odvede moje zatvorene oči?

Dok oslanjam se dlanima o prsa
Srce kao da zadržavam u trku
Kao životinjicu što otima se
Uzlina daha

Pod dlanima se pokriva
Dugim djetinjim sramom

Samo još čekam onaj trenutak
Kad će srce potrčati za tobom i pasti
S kanticom punom prašnjava cvijeća
I voća

VEČERNJA ŠETNJA

«Žene su vaša odjeća;
i vi ste njihova odjeća...»
Kur'an

Kažem, moja si odjeća, moja košulja,
sve moje gornje i donje rublje, i frak
iz najljepšeg bečkog salona; moja si
svezana mašna, naočali, i smjerni Sulejmanov
štap...

Zato samo izišao, tobom odjeven, u dugu
večernju šetnju – jednako star i jednako mlad...

Do grla sam zakopčan tobom. Obgrnut ću se
jošte

bude li hladno. Rukama ću tvojim obmotat se
ko šalom i srce tvoje objesiti o srebreni lančić
– da kuca, pod vratom, i dan i noć...

Gledajte, gospodine, reći će prva susjetka,
gledajte

1 Hadžem Hajdarević (1956.), pjesnik, prozni pisac, esejist, publicist, urednik, priređivač izdanja drugih autora, dugi niz godina predsjednik Organizacijskog odbora Međunarodne književne manifestacije Sarajevski dani poezije, do sada je objavio sedam knjiga pjesama (*Seobe obala*, 1981., *Koje Nuhove lađe*, 1987., *Žive vode*, 1990., *Pjesme ponornice*, 1995., *Peto ušće*, 1997., *Sutrašnje putovanje brodom*, 2000., *Na sonetnim otocima*, 2004. i 2005.) i nekoliko pjesničkih izbora (*Četvera ušća*, 1994., *Nausikajina kći*, 1999., *Ušća* 2004.). Objavio je i dvije knjige proze (*Priče sa Dobrinje*, 1999., i *Klinika za plastičnu hirurgiju*, 2000., koja je 2004. imala i svoje slovenačko izdanje (*Kliniko za plastično kirurgijo*), u prijevodu Romane Podobnik. U toku je prevođenje ovih priča na engleski i njemački jezik. Ove je godine iz štampe izišla Hajdarevićeva knjiga kolumni *Kišno društvo*. Hajdarević je dobitnik mnogih značajnih književnih nagrada u Bosni i Hercegovini (Nagrada Trebinjskih večeri poezije, 1982., Nagrada «Skender Kulenović», 1996., Nagrada «Planjax», 2005., i dr.). Riječ je o autoru koji je i povremeni saradnik našega časopisa. U ovom ovom broju *Novog Muallima* objavljujemo njegove nove pjesme iz nastajuće knjige pjesama s radnim naslovom *Najbolje je živjeti u visokim brdima*.

kako vam odjeća lijepo stoji, kao da je krojena
upravo za vas... To kao da nije odjeća, to sama
je
njegova koža, kazat će prolaznica, u trpnji što
samu sebe
kroz život svoj nosi... Svi će ponešto reći, svi će
uzdahnuti, svi će u koštici trešnje prostrano
slutiti stablo;
samo ćeš ti – ko mahrama u vjetru, blaga,
opuštena –
poželjeti da, kao nekad, sjednemo na prvu
klupu u parku
i upijamo u postave i platnine svoj goli umor i
znoj...

I ti si moja odjeća, kazat ćeš u jednome trenu,
prebirući konce, sve moljčevske kutke, zakrpe
– sve šav
po šav... A srce će samo skotrljat se u tvoje
razlistale dlane
kad potpeticama mladim snažno o pločnik
lupneš
– da svi se prozori zatvore, i stakla jauknu, a iza
vratā
u susjedstvu našem umaknu zbunjene glave...

TREĆI BRAT

Moja braća nisu pisali pjesme.
Pili su vino, ljubili lijepe žene
i pjevali... Njihova pjesma još
u hiljade svilenih rubaca leti
nad usamljenim brdima u zavičajju.

Kad bih došao u njihov dom
bio sam siguran da je sve
na svome mjestu i da se trećem
očevu sinu neće dogoditi ništa.

U Očevoj Kući očekivao sam
da pod snažnim udarima vjetra
jelovi se krov razmahne u krila
pa odnese me do kraja svijeta.
I tad bi me braća moja izbavila...

Moja dva brata bili su toliko dobri
prema meni da nikad nisu ni pomislili
kako se trećem bratu prohtjelo
malo vječnosti, pa zato piše pjesme...

U AUTU, PREMA BANJOJ LUCI

Vozeći se kroz gradove, poljane i šume
Kroz vrijeme gušće od hrane u mračnim
Restoranima kraj puta, vozeći se
Kroz otoke pjesama o raznim ljubavima
Nikad me nije napustio osjećaj
Da o sve to trnje u zraku i u zvuku
Što posvud prska s kasetofona ili što dolazi
spolja
Nemilice se kači i moje svilenom runo
Pa ne znam da li sve goliji vratiti se odmah
Ili samome sebi odlučno reći da valja
Bolje čuvati sve što se kroz život vlastiti nosi

Branim se da nikad ne budem vidovit
Hoće li ljudi bagremi jednom izaći na put
Kad će u šikare zavući se pihtijaste magle
I kad će zavijanje pasa nalikovat pjesmi
O domovini i narodu koji cijeli vijek plače
A ja gledati s visina kako se s trnja
I rogozina i uvala i suznih trepavica
Skidaju rasute svilkaste moje vlati
Kao da netom skinute su s krvnikova noža

Lud je mjesec u kojemu svjetlost
Kao u grob svoj bodljikavi liježe
Lude su napuštene tvorničke hale
I autostoperi i jablani k nebu uprti
Kraj kojih jurim kroz augustovsku noć
Najlakše bi bilo poletjeti i zasliniti
Bože, evo me k Tebi... kad svako
Putovanje ne bi bilo tek puki početak
U odnosu na tajnu što svaki je budući
Tren za nas nespremne sprema

Vozeći se kroz kiše kao kroz kipuće akvarele
Bosanskih slikara postajem kist sudbine
Kojim ne upravlja niko do jezik obrastao
Lakomim trnjem – kad s mene otkida
I posvuda razbacuje svilkaste vlati
Pa lažno umoran valja se s brda na brdo

ETNOLOŠKI MUZEJ

Nadživjele su nas stvari.
Njih jedino mogu nadživjeti
naše krute predstave o njima.

Nijemost je glavno lice
u svim ovim prostorima
i najglasniji zvuk koji
pred izloženim eksponatima
zastaje ukorak s nama.

Tu su tanjiri, escajg, pa čaše
– kakvog li je čeljad bila
apetita? – I ležaji nad kojim
jedino pauci potvrđuju da je
tu nekad život klicao himnu
o sebi... Pa, stolci i stolovi,
prozori, vrata, i odijela
u koja se obukao ustajali
zrak... Tu je i pjegavo lice
kustosice, netom podignute
iz uštirkane postelje sedamnaestog
vijeka, koja nikako da uravnoteži
riječi i pramen kose dok joj
razrezuje čelo.

Ovdje smo, dakle, bili rođeni
prije negoli je naših majki
i očeva bilo... Nije to obična
prašina nad složenim kostima
u ormaru; u roju mušica
uzlijeću dobroćudni mikrobi
nacije i moćni DNK... Zrak je
sirup koji valja razrijediti
vlastitim iskustvom i dahom...
Ovdje ćemo biti sve dok
ne osjetimo kako iz zidova
povijest, k'o memla,
slazi u naša naduta pluća...
Povijest nije nikoji ozon.
Niti su promrzla lica lutaka
pejzaži u kojim će duša
hladovinu naći... Ovdje smo
da bi nas časak opkolila prošlost
i da na bijelom listu dana
ostane utisnut masni trag čelā
malo više uzdignutih s tla...

O NARAVI BEŠĆUTNOSTI

Kad su četnici klali Halila Bundu, cvijeće je
Opojno mirisalo, ptičice zanosno pjevušile
Radosnu pjesan u sočnom podnevlju rujna.

Samo se Halilova glava tresla dok se objema
Šakama držao za vilicu ne bi li spasio vlastitu
Glavu tako što će je, prije noža, odvrnuti

S trupla... Zaklali su ga brzo, kuhinjskim
nožem

A ne četničkom kamom. Zaklali su ga onim
istim nožem

U čiju se oštrinu kleo njegov otac... Tog dana
im bijaše

Nesnosno sparno i dosadno da bi više mučili
Nesretnika skrenuta s uma... Žurilo im se – da
draganama

Naberu cvijeća, i dječicu izvedu u roditeljsku
šetnju...

Halil Bunda, samac ko sudbina, nije imao žene
Ni djece, i nikad nije mogao saznati kako je
beščutnost

U samoj naravi svijeta, kako beščutnost
neprestano

Propituje koliko smo žilavi da opstanemo duže
Negoli što nam je sudbina naša namrijela –
I sljedećih su godina vočke u Halilovu

Zavičaju zanosno cvale i zrijevale, a pod njima
Krvavila grla, dok je u krošnjje umicao jauk
I rasute kosti žudjele za humusom i suncem...

Beščutnost je pravilo i sasvim uhodani red
Svih zemnih mijena i tvari... Još samo krhka
Osjetila naša pomućuju tu surovu idilu

Proticanja vremena – u sirotom žalu za
budućnošću

Koja nikako da dođe, koje, zapravo, i nema
Osim u našim jošte nedoklanim snima ...

ZIDAM KUĆU*Za Amru*

Toliko svijeta, i toliko grivoridih brda i dolina
 po kojim tapkaju svi sveti, toliko zaravni
 na kojima junski svici zlato po zemlji podatnoj
 Siju, dok duboko ispod čekaju srebrene rude,
 Prostrana silikonska polja, toliko mjesta u
 kojim

Prsti Božiji iz dana u noć urahljuju humus i
 snaže

Nabreklo sjeme, toliko pitomina, i divotnina,
 I rječica bistrijih od suze na maslačkovu listu,
 I plodnih njiva, i rasmusnih šuma, toliko
 hladovina

U kojima se svibanjke u sunčevne presvlače
 halje,

Toliko bregova i krotkih nizina, gdje meleki
 Začinju mirise i vjetre, toliko rasklijanih
 zemnih

Lubavi i podnebesnih taština...

A ja ovdje, baš ovdje

Baš na ovome mjestu

I nigdje drugdje

Lijepa moja

Našu kuću

Zidam!

ZAUSTAVLJENA DJETINJA STREPnja

Između groba moga oca

I groba moje majke

Nije samo dva sata žurnoga hoda

Nego još cijela četvrt stoljeća

Djetinje strepnje

Da ću nakon i očeva odlaska

Ostati samiji

Negoli bašluci nad njima

KASNA JESEN

Dugo nisam, s prozora, gledao kišu
 Kako nemilosno natapa vrt, i probuđena
 Sjećanja, pitanja, kako sve razvlači
 U pihtijasto tijesto u kojem krotka zebnja
 Pušta nevidne, lakome žile...

Jedino smo u jeseni kadri melanholiju
 Uskladiti s vanjskim svijetom
 I posegnuti za maglama kao za kvascem
 Za nova lirska iskustva.

U jesen tijelo oćuti opalost i gnjilost svoju
 Pa u pokrenute riječi nadode vlaga
 Dok duša kao nadničarka odlazi
 U daleka zapuštena polja – da se vrati
 Golija i samija od krošanja pred zimu.

Tek u poznijoj jeseni postajemo svjesni
 Da proljeće što ga čekamo drugima će stići
 Da nama jedino ostaje njegova slika ušuškana
 U nepromoćivoj kabanici, ostaje nam
 Dirljivi nauk kako sve sjenke zemaljske
 Daruje ravnodušno nebo i svaki svjetlac
 Biva varljiviji negoli lisičji rep...

PONOVO O ĆATIĆU

Nisam znao da toliko ne voliš Ćatića
 Reče mi jedan ovdašnji pisac klasik
 Nakon što je pročitao moj sonet
 Ispisan u povodu razrokog pučkog sjećanja
 Na ovoga jednako velikog i jednako
 Nesretnog bosanskog pjesnika
 Znao sam da uvaženi bosanski klasik
 Ne umije pisati pjesme (Uostalom
 On je sjajan prozaist i poezija mu je
 Samo nadopuna u biografiji, ništa više)
 Ali da ne umije čitati poeziju
 To već ni u snu nisam mogao znati

Između tadašnje moje zbunjenosti
 Ispred «Preporoda» – bošnjačkog društva
 Za kulturu, gdje Ćatić je prvo zakletva
 Potom pjesnik pa sve drugo što uz to ide –
 Prošle su možda dvije, možda tri godine
 I ja se, evo, tek sada mogu pitati

Koliko zaista *volim* a koliko *ne volim*
 Musu Ćazima Ćatića i u kojemu to trenu
 Poezija prestaje biti prepoznavanje suština
 U bijegu, a kad biva kušnja nesklada
 Među različitim dobima unutar trenutnih
 Naših zaokupljenosti nećijim imenom i djelom

A da sam tog dana malo bolje razgledao
 uokolo
 Možda bih i Musu ugledao kako se – gologlav
 Bez fesa – smije djetinjim našim
 nesporazumima
 I kako, s dva pijana svoja anđeoska krila,
 Obojicu nas zove u krčmu prije no se i nama
 Presvete gospe pojavi lik...

POVRATNICI

Vratili smo se... Ali, grad je već
 podigao visoke utvrde i teškim
 bravama opremio kapije.
 Sada s njegovih zidina
 i oholih visina zavičajni
 đavoli plaze ugojene jezike
 i pljuckaju na riječi molbenice
 kao razvojačeni branioci
 na ispražnjene metke i čahure.

Dugo su naša ustreptala srca oblijetala
 oko podignutih spomenika, čiji su
 graditelji do jučer nam dolazili kao
 dobrodošla povratnička izvidnica.
 Čučnuli smo da protepamo mladim
 cvjetovima, a oni su se gorkim
 mirisima sručili u naša zbunjena
 lica, pa zatvorili latice i listove
 kao gospođe prozorska okna pred
 onim što plaču prije no se sretnu.

Jedino se još možemo vratiti kroz
 još ne obraslu pukotinu u sjećanju,
 kroz koju, kao bolnički želatin, otiču
 nervi za konačnim zavičajnim rajem.

Zna li iko zašto je cijeli grad osvanuo
 u lažnim zavjesama, kao oslobodioci
 njegovi u sponzoriranim zavojima?